

Americká paralýza

Miloš Balabán

Od konce studené války napsali přední američtí akademici a publicisté mnoho knih o roli USA v budoucím světě. Často v nich nechyběl kritický pohled na zahraniční a vnitřní politiku, přesto se v zásadě shodovali v jednom: USA si díky své ekonomické a vojenské síle ještě dlouho udrží svoje postavení nejsilnější světové mocnosti, bez které by bylo ve světě méně „řádu“.

Zřejmě však nepředpokládali, že takové postavení může být ohroženo zevnitř samotných Spojených států. Chování prezidenta Trumpa, okořeněné nestátnickou tweetovou diplomacií, i válka mezi Bílým domem a Kongresem zužují prostor pro kvalifikovanou politiku, kterou Amerika potřebuje v konfrontaci s mnoha globálními i domácími problémy.

Na stránkách Project Syndicate na to upozornil ekonom, profesor Kolumbijské univerzity Jeffrey Sachs. Negativně hodnotí jednání prezidenta s ohledem na jeho patologické lži, povrchnost při přijímání rozhodnutí či impulzivnost.

Na Trumpa tak musí dohlížet zkušenější činovníci. Shodou okolností jsou to hlavně tři bývalí generálové: personální šéf Bílého domu John Kelly, poradce pro národní bezpečnost Herbert McMaster a ministr obrany James Mattis.

Vojáci se smyslem pro pořádek a disciplínu jsou jistě užiteční. Nemohou být ale na druhé straně rizikem ve chvíli, kdy může vzniknout idea, že nějaký vnitropolitický problém lze přebít spektakulární vojenskou akcí? Raketový útok v Sýrii byl možná signálem. A Sachs upozorňuje na protiiránskou rétoriku ministra obrany Mattise.

V USA dnes nicméně nejde pouze o Trumpa. Sachs hovoří i o paralýze amerického Kongresu, o níž psal Zbigniew Brzezinski již před pěti lety. Zákonodárnou moc ovládají lobbisté a průmyslníci David a Charles Kochovi se jměním 100 miliard dolarů. Ovlivňují „vůli“ předsedy Sněmovny reprezentantů Paula Ryana a šéfa republikánské většiny v Senátu Mitche McConella.

Na pořad dne se dostávají jen zákony výhodné pro bratry Kochovy. Výsledkem je politický rozvrat, i když se „dezercí“ tří republikánských senátorů naposledy podařilo odvrátit zrušení Obamacare, zákona o reformě zdravotního pojištění.

Podle Sachse je americká vláda v presu mezi narcismem Trumpa a penězi bratrů Kochových paralyzována, což může být problém i s ohledem na rostoucí polarizaci společnosti, mediální války a legitimizaci násilí.

Pak nepřekvapí, že se na stránkách časopisu The New Yorker a webového deníku Business Insider objeví expertní polemika o tom, zda USA hrozí občanská válka nebo „jen“ opakování politických otřesů a sociálních nepokojů jako v 50. až 70. letech minulého století.

Nedávné střety v Charlottesville jsou varující. Nebudou tak nakonec krizové jevy v americké společnosti svazovat i nástupce Trumpa nejen doma, ale i ve světě?

Nepředvídatelnost amerického vývoje může být rizikem i pro Evropu. Slova německé kancléřky Angely Merkelové o tom, že Evropa se již nemůže spolehnout na americké vedení, musíme brát vážně.

(Autor je bezpečnostní analytik)